

DEUTSCHES STUDENTENWERK

NEM egyszerű feladat egy intézmény, mint a Deutsches Studentenwerk megalkotásáról, fejlődéséről, munkájáról s nem legutoljára annak jelentőségéről írni. Egyrészt mert munkásságának hatalmas köre igen sok pontján érintkezésbe kerül nemcsak a főiskolai élet, hanem a nemzeti lét problémáival is s másrészt maga a széleskörű munka a társadalmi viszonyok változása folyamán céljaiban, eszközeiben és pénzügyeiben változásoknak van kitéve.

Jelenleg Németország 60 milliónyi lakosságának 0.2%-a egyetemi hallgató. A 120.000 főnyi diákság 60%-a a középosztályból, 3—4%-a a munkásosztályból s csupán 36%-a származik a társadalom vagyosabb köreiből. Tekintettel arra, hogy a főiskolai végzettség Németországban az iskolakötelezettség végétől a hivatás önállósításáig 13.000—15.000 birodalmi márkába kerül, vagyis havi legkevesebb 120—150 márka kiadással jár, a diákság 64%-a nem volna abban a helyzetben, hogy tanulmányait folytassa.

Ki volna olyan bátor és rövidlátó annak a nézetnek kifejezését adni, hogy a főiskola a vagyos osztály elsőbbségi jogainak járuléka? Nem hinnénk, hogy akad olyan nemzet, amely a jövő feladatairól megfélekedve, múltjának csöndes szemléletében látná főcélját. Egy nemzet számára sem lehet közömbös jövőjének szellemi vezetősége — amennyiben ma még a vezetés a főiskolát végzetek kezében nyugszik — s annak a lehetősége, hogy kiknek van alkalmuk ehhez a vezetéshez a kellő szellemi és erkölcsi felszerelést megszerezniük. Bizonytal nem elegendő képesítés erre a szellemi vezetésre a szülők vagyoni helyzete, de kétségkívül elengedhetetlen követelménye a leendő diákság tehetsége. Ezen megismerés — a tehetségesek, emberileg méltóak, de vagyoniilag szegénysorsúak felemelkedése útjának egyenetlése, párosulva az önségély gondolatával, a Deutsches Studentenwerk munkásságának a magva.

Ebben a munkájában a Deutsches Studentenwerk nincsen magára hagyva, mert munkájával szemben nemcsak a birodalom, az országok és városok viseltetnek tettekben megnyilvánuló elismeréssel, hanem valamennyi politikai párt a legszélsőbb balról a legszélsőbb jobbig s minden kulturális irányzat.

Az önségély gondolatán felépülő Studentenwerk munkájának minden ágát az anyagi és a szellemi tényezők sajátos párhuzamosága jellemzi. Az önségély magasztos gondolata főképen földrajzi, vagy közigazgatási körzetekre vonatkoztatva általánosan ismert, de

itt válik legelőször valósággá egy bizonyos néposztály javára. Nem szükséges hangoztatnunk, hogy mekkora előnye van az önszegélynek a jótékonykodó támogatással szemben, mert míg önszegély esetén mindenki kitarthat szabad akaratnyilvánítása mellett, addig a kívülről jövő támogatásnál igen könnyen alamizsnakérvővé válik s kénytelen nézetét „jóltevője“ kívánságaihoz hozzáilleszteni. Ez kétszeresen káros, mivel a nép jövő vezetőiről van szó s nem kívánatos, hogy éppen ezek szokjanak hozzá ahhoz, hogy ítéletképzésükről mások javára s maguk s vele együtt a jövő nemzedék kárára, már kora ifjúságukban lemondjanak.

Németországban e fontos munka egy központi szerv — a Deutsches Studentenwerk — és 56 alépítmény — a 60 főiskolán működő önszegélyző gazdasági egyesület — vállain nyugszik. Már 1919 december 4-én megalakul a Hochschulwirtschafts-Genossenschaft der Technischen Hochschule in Dresden. Példáját gyors tempóban követik Németország többi főiskolájának diákságai. 1924 februárjában alakul meg a rostocki egyetemen az önszegélyző egyesület s ma már nincsen Németországnak egyetlen főiskolája sem, amelyiken a diákságnak ne volna önszegélyző egyesülete.

Valamennyi önszegélyző egyesület a diákság 1922/23-as erlangeni határozománya értelmében jogi személy és mint olyan a főiskolai tanárok, a diákság s főképen a gazdasági élet köréből származó „barátok“ egyenrangú vezetése alatt áll. Az egyesületeknek rendszerint három szervük van: az elnökség, a taggyűlés és az üzletvezetőség. Az üzletvezetőség fiatalabb végvizsgázott diákok sorából kerül ki, akik tiszteletbeli munkásságuk alapján e fizetett állásra méltónak bizonyultak. A munka közvetlen irányítása az elnökség feladata, míg a taggyűlés határozata adja meg az elnökség felmentését, illetőleg a követendő munka irányát.

A diákság gazdasági érdekeinek egységes képviselőjére 1921 február 19-én megalakul a Wirtschaftshilfe der Deutschen Studentenschaft, a mai Deutsches Studentenwerk. Az alapszabályok szerint főfeladatai körébe tartozik a hatóságokkal és központi szervekkel folyó tárgyalások vezetése és a diákság összes gazdasági érdekeinek képviselője a nyilvánossággal szemben, valamint fontos kapcsolatok létesítése. A diákság gazdasági berendezései számára a Deutsches Studentenwerk készíti elő a talajt s ő támogatja az egyes főiskolákon fennálló önszegélyző egyesületeket, a nélkül, hogy ténykedésüket zavarná. Feladataihoz tartozik a szükséges pénzeszközök megszerzése is. Politikai, vallási és világnézeti kérdésekben munkássága minden terén a legszigorúbb semlegességnek kell uralkodnia s ezen alapelv megsértését minden eszközzel le kell küzdenie. A munka fejlesztésére, új barátok szerzésére és a nyilvánosság előtti beszámolóra 1927 januárjában egy évente 8-szor megjelenő folyóiratot indított meg Studentenwerk címmel, melynek mai példányszáma meghaladja a 30.000-et.

Lássuk mostan, milyen berendezések állanak ma a Deutsches Studentenwerk és az 56 helyi önszegélyző egyelet rendelkezésére, hogy főntebb közelebből meghatározott céljukat elérjék. Célszerűség ked-

véért e berendezések között négy nagy csoportot különböztethetünk meg, és pedig:

azokat a berendezéseket, amelyek arra szolgálnak, hogy a diákság megélhetési költségeit csökkentsék; amelyek hivatva vannak a diákságnak bevételi forrásokat biztosítani; amelyek hivatva vannak a diákságnak különleges helyzetükben támogatást nyújtani; a diákság kölcsönpénztárát, amely hivatva van a végvizsgának anyagi gondoktól mentesítésére.

KEZDJÜK mindjárt azoknál a berendezéseknél, amelyek a diákság megélhetési költségeit csökkentik. Kétségtelenül első helyen állanak a diákok nyháka. Már az inflációt megelőző időkben a diákonyhák felállítása volt a munkakör legfőbb célja. Noha a berendezés és az üzem anyagi és személyi kiadásai kezdetben többnyire adományozásokból fedeztetek (külföldi segélyakciók, belföldi mezőgazdaság és ipar), már 1923 folyamán kétségtelenné vált, hogy életképességük egyetlen biztos alapja az üzemi szervezet teljes megvalósítása. Az az elv, hogy mindennemű beruházás és kiadás a bevételekből, vagyis az ételek árából, fedeztessék. Főképpen ennek a fejlődésnek az eredménye, hogy a leves, hús (125 gr) és burgonyából álló teríték 1923-as 5 és 10 pfennig között mozgó ára, az 1927/28-as téli félév folyamán átlagban 57.7 pfennigre emelkedett. Oka ennek az, hogy a stabilizálódás áremelkedéssel járt s másrészt a konyhák vezetősége arra törekedett, hogy áremeléseivel a terítékek minőségét és változatosságát emelje. Fontos a berlini Studentenwerk nagy konyháinak az a statisztikai megállapítása is, hogy a teríték árának 66%-a a szükséges élelmiszerek fedezésére szolgál s a maradék 34% esik bérekre és költségekre (bérlet, fűtés, víz stb.), míg egyéb magánjellegű vendéglőknél e két arányszám egymásközi viszonya majdnem fordított. Hús kivételével mindenkinek jogában áll annyi burgonyát és főzeléket fogyasztania, amennyivel jól lakik.

Már 1923 nyarán meghaladta a naponta kiadásra kerülő terítékek száma a 40.000-et és az 1929/30. évben egyedül a berlini Studentenwerk nagykonyháin az évi 1,060.000-et. Összehasonlítás kedvéért többnyire a Studentenwerk Berlin e. V. adatait fogjuk hozni, minthogy ez mint a legnagyobb önszegélyző egyesület a német főiskolai hallgatóság $\frac{1}{6}$ -ának, 20.000 diáknak a gazdasági szerve. A berlini diáknagykonyhákon kívül még 44 német főiskola diákságának van konyhája. A diákkonyhákban való étkezés terítékeként mintegy 30 pfennig megtakarítással jár, eltekintve attól, hogy e környékbeni vendéglők ármegállapításaikban, akarva nemakarva, kényszerítve vannak áraikat a versenyképesség szempontjából mérsékelni.

A diákkonyhákban kívül a berendezések tarka sorozata szolgál arra, hogy a diák kiadásait csökkentse. Ide kell sorolnunk 30 elárusítóhelyet, 21 könyvközvetítő irodát, 29 írógépszobát, 14 nyomdát, 7 könyvkötészetet, 12 cipészüzemet, 11 mosodát, 9 fodrászszalont és 1 uszodát. A cipészüzemben 1929/1930. év folyamán 11.719 megrendelés történt 34.000 márka értékben. A nyomdában 1900 megrendelés volt 30.000 márka forgalommal.

Hangsúlyoznunk kell, hogy minden üzem önköltségi árákkal dolgozik s nem nyereszkesedés a célja. Ha mégis fölöslegnek mutatkoznának, úgy ezek a tartalékok kielégítő helyzete mellett, az egyetemi hallgatóság beteggondozása javára fordíthatnak. Bizonyos üzembeli nehézséget képeznek, különösen a nagykonyhákénál, a szünidők. A német főiskolai tanterv szerint az év öt hónapja szünidő. Természetes, hogy az üzemek igénybevétele a szünidő és a félév tartama alatt nagyban ingadozik, mert a diákság tekintélyes része a szünidő alatt különböző okokból nem tartózkodik a főiskolai városokban. Kellő tapasztalat mellett, mint az elmúlt tíz év, erre a nehézségre már jó előre fel lehet készülni és megfelelő rendelkezéseket fogantatni.

A létminimum csökkentése ezen üzemek igénybevételénél 30—35%-ra tehető s ez a megtakarítás nem kívülről jövő ajándék, hanem a legtisztább és szívós önszegélyző munka gyümölcse.

NEMCSAK a háborút közvetlen követő időkben, hanem ma is sok diák kényszerítve van tanulmányi és megélhetési költségeit részben vagy egészben, munkájával megkeresni. A Studentenwerk Berlin e. V. az egyetemi hatóságok támogatásával ezen a téren tudományos vizsgálatokat végzett az 1928/1929 téli félév folyamán a berlini egyetemen beiratkozott német diákoknál. A statisztika módszerével végzett vizsgálatok alapjául a benyújtott tandíjmentességi kérvények szolgáltak. 11.705 beiratkozott német diák közül 2374-en nyújtottak be tandíjmentességi kérvényt, vagyis a vizsgálat alapjául a berlini egyetemi hallgatóság 203%-a szolgált. Ez a vizsgálat megállapította, hogy 600 diák a 2374 közül nem rendelkezik a havi szükséges létminimummal s közülük 200 teljesen -saját munkájából tartja fenn magát.

Kétségkívül sokkal rosszabb volt a diákság helyzete 1921-ben, amikor a Deutsches Studentenwerk a munkaadók és munkások központi szerveivel munkahelyek biztosítására irányuló tárgyalásait megkezdte. Úgy a munkaadók mint a munkásság vezetői örömmel fogadták ezeket a tárgyalásokat s mindketten egyetértve a Deutsches Studentenwerk-vel, hangsúlyozták, hogy anyagi eredményeken felül nagy szociális és erkölcsi hatást várnak a diákok és a munkások huzamosabb időn át való együttéléséből. Ilyen kedvező tárgyalások tették lehetővé az előmunkálatok befejezését 1923 elején s még ebben az évben munkaalkalmat nyújtottak 60.000 diáknak a Deutsches Studentenwerk adatai szerint. Idáig nyúlnak vissza az új diáktípus, a *Werkstudent*, kialakulásának szálai Németországban, míg Skótországon s az Északamerikai Egyesült Államokban ez a diáktípus már régebben polgárjogot nyert.

1923 óta mind a munkapiacon, mind a diákságnál lényeges változások történtek, de az önszegély e fajtája még ma is változatlanul megtartotta Németország kormányzati, ipari és munkás vezetőinek rokonszenvét.

A Deutsches Studentenwerk, mint központi szerv vezeti itt is a nagy koncepciójú tárgyalásokat. A praktikus munka, mint a munkahelyek szerzése, azok egységes nézetek szerinti kiadása, az egyes helyi önszegélyző hivatalok munkakörébe tartozik. Időközben, 1927-ben,

az általános munkapiac állami megszervezése törvénnyé vált s ezek a helyi munkahivatalok szerződések alapján együtt dolgoznak a birodalmi munkahivatalok helyi szerveivel.

Különösen alkalmas a munkára az 5 hónapnyi szünet, mert a diák főfeladata a tanulmány. Napi nyolc órai munka után beható elmélyedést kívánni majdnem lehetetlen. Az egyetemi hatóságok tekintélyes része ezt a szükségességet felismerve a félév alatt gyakorlandó nem egyetemi állandó munkát csak napi 4 órára engedélyezi.

A munkaalkalmak utáni kereslet igen nagy, különösen a hallgatóság fiatalabb részéről, mert a diák az első 3 félév alatt semminemű más támogatásban nem részesül, kivéve a beteggondozást. A kínálat tarka; aki ma kerítést festett, holnap egy kiadvállalatnál állít össze történelmi anyagot, aki ma piszkos autósosó, holnap elegáns tennisztréner. Jogászok ma cédulát osztogatnak az utcán, hogy holnap egy ügyvéd peres anyagát rendezzék. Egy munkaalkalom sem rossz arra, hogy pénzt hozzon! A munkaadók részéről fellépő panaszok száma nagyon csekély. A Studentenwerk Berlin e. V. munkaközvetítői hivatalának statisztikája szerint 1929 nyarán és 1929/1930 telén összesen 2563 munkahelyet közvetített, mintegy 185.000 márka jövedelemmel.

Már 1923-ban megkezdte a Deutsches Studentenwerk az Észak-amerikai Egyesült Államokkal a tárgyalásait „Werkstudent“-ek ottani elhelyezésére. 1925 őszén sikerül is az Északamerikai Egyesült Államok hatóságaival megállapodnia évi 100 Werkstudent kontingensmentes beutazására vonatkozólag. Ott tartózkodási idejüknek (2 év) főcélja, hogy az amerikai gazdasági és technikai berendezésekkel megismerkedjenek. A munka lényegében folytatása az otthoni Werkarbeit-nak a különbséggel, hogy Amerikába csak végvizsgázottak utazhatnak ki.

A munkát a Deutsches Studentenwerken kívül a National Industrial Conference Board s az American Federation of Labour támogatják. Az egyének átutazást költségeit a Deutsches Studentenwerk kölcsönzi 2000 márkáig, mely összeg a visszautazáson kívül esetleges ottani megbetegedések fedezésére is szolgál.

Egyrészt az a megfontolás, hogy nagyobb minőségű munka nagyobb jövedelemmel is jár, másrészt, hogy a diákság szellemi készültségének értékesítése kívánatos, vezetett a munkaalkalmakat létesítő üzemek életrehozásához. Különösen beváltak ezen a téren a fordító és idegenvezető üzemek. A fordító üzemek (Berlin, Frankfurt, Köln, Leipzig, München) közül az Akademische Übersetzungs- und Dolmetscherzentrale Berlin ez évben öt éves fennállására tekinthetett vissza. 1929/1930. évben 43 nyelven 3306 megrendelést gyűjtött és adott ki. Ez évi forgalma meghaladta az 50.000 márkát! Diákmunkatársainak száma 150. Megrendelői körébe tartoznak a birodalom, a nagyipar, a nagykereskedelem stb. Fordítási anyaga nagyon változatos, szerelmes levél, periratok, szabadalmi igénylések, katalógusok, filmkéziratok stb. Munkatársainak 40%-a Werkstudent.

Idegenvezető üzem Würzburgban és Berlinben van szélesebb alapokra fektetve. Létesítésénél az egyéb munkaszerző üzemek motívumain kívül az a megfontolás is fontos szerepet játszott,

hogy nem lehet közömbös az, hogy az idegen milyen látószögéből ismeri meg Németországot s a vidéki a birodalom fővárosát. Míg a würzburgi idegenvezető üzem ténykedését főképpen német nyelven, a művészettörténet terén fejt ki, addig a berlini idegenvezető üzem munkája szélesebbkörű. A potsdami és berlini történelmi épületekben történő belső vezetéseken, a múzeumi és egyéb általános városi vezetéseken kívül munkássága kiterjed nagy utazótársaságok kíséretére, jóval a birodalom határain túl. Az amerikai turisztársaságok vezetése rendszeren Glasgowban kezdődik s Németországon, Ausztrián, Svájcban, Franciaországon keresztül Cherbourgig tart. Mondanunk sem kell, hogy ez a munka nagyon kedvelt, mert a jövedelmen kívül olyan szép utazást tesz lehetővé, amit egy diák sem tudna még megközelítőleg sem pénzeszközeivel fedezni. Igaz ugyan, hogy a megfelelő diákok kiválasztásának nagy figyelemmel kell megtörténnie, mert egy ilyen út nemcsak a diák tudásával, hanem személyi tulajdonságaival, tapintatosságával szemben is nagy követelményeket támaszt. Azonban az önként írt elismerőlevelek nagy tömege, a külügyminisztérium s az idegenforgalom egyéb birodalmi s városi szerveinek a támogatása igazolja, hogy az intellektuális idegenvezetés a diákok önszegélyező egyesületeinél jó kezekben nyugszik.

A berlini idegenvezető üzemet a Berlinben megtartandó kongresszusok vezetősége nem egyszer kérte már föl a kongresszus főképpen társadalmi programjának kidolgozására, ahol a résztvevők közelebből is megismerik egymást, mint az érdemleges ülésezéseknél.

Míg a munkaalkalmakat szerző üzemek által a diák bevétele jóval nagyobb, mint a munkaközvetítő hivataloknál, addig amazok követelményei is jóval magasabbak.

A DEUTSCHES STUDENTENWERK és helyi szervezeteinek munkája korántsem merül ki a kiadások csökkentésében s a jövedelmi lehetőségek felkutatásában, hanem kiterjed olyan diákok támogatására is, akik különleges helyzetük folytán ilyen támogatásokat igénybevenni kénytelenek. E munkakörhöz tartoznak: az egyesek gondozása, a tanulmányi alap, a beteggondozás (betegpénztárakkal együtt) és az üdülőtelepek.

Valamennyiükre jellemző a szigorú kiválasztás. Alapelvül szolgál kedvezőtlen vagyonyhelyzetén kívül a tudományos teljesítmény, valamint a diák személye. Az elsőévesek minden támogatásból ki vannak zárva, kivéve a beteggondozást, ha betegségük nem nyúlik vissza egyetemi hallgatóvá válásuk elé, és a tanulmányi alapot.

Az egyesek gondozása az a terület, amelyet talán a legkevésbé lehet nagy vonásokban ismertetni, mert ritkán van két eset, amelyik teljesen fedné egymást. Itt nyilvánul meg talán a legjobban a munka elágazottsága s ez a munka az, amelyik a tiszteletbeli vezető megértése és tapintatossága nélkül elképzelhetetlen volna. A fősegítés a legtöbb esetben az ingyenes ebéd s vacsora vagy a diákság nagykonyháin, vagy családoknál. Jellemző, hogy a házikonyha jobb ellátása, de személyesebb volta mellett korántsem annyira kedvelt, mint a nagykonyhákban való részvétel, mert itt a segítség teljesen

személytelenül s kifelé észrevétlenül történik. Ingyen ellátáson kívül, ruházat, könyvek, egyszeri, valamint huzamosabb ideig tartó pénzbeli segítségek a munka főeszközei. A fősúly inkább kevesek, de alapos támogatásán fekszik, mint tömeggondozáson. Egyszeri támogatások hirtelen bekövetkező szükségben segítenek.

Ami a német nép tanulmányi alapítványát (Studienstiftung des deutschen Volkes) ületi, az csak egyszerűség és célszerűség szempontjából sorolható ebbe a csoportba. Ez a munkaterület, amelynek létesítéséhez az infláció által megsemmisült magánjellegű alapítványok érezhető hiánya vezetett, áll a legtávolabb az önszegély elvétől. Másrészt munkássága arra az elhatározásra épül fel, hogy éppen a magánalapítványok megsemmisülése miatt elkerülhetetlenül szükséges egy alapítvány létesítése, amelyik különlegesen tehetséges diákok egész tanulmányának zavartalan végzésére alkalmas.

A kiválasztásnak már a középiskolákban kell megkezdődnie. A középiskolákban elismert tehetségek azonban a főiskolák szabad levegőjén gyakran másképpen fejlődnek, mint az elvárható lett volna. Ezért az alapítvány minden új tagja először két félévi próbaidőre nyer felvételt s azután véglegesítést, míg a középiskoláktól nem ajánlott diákok első évi főiskolai munkásságuk alapján szintén indítványozhatják felvételüket.

Az alapítvány 1925 tavaszán kezdte meg munkáját s 1926 április i-e és 1928 március 31-e között mi tagja volt. A központi munkát a Deutsches Studentenwerk végzi, míg a főiskolákon végzendő munka az önszegélyző egyesületek feladata. Minden alapítványosnak egy félévre szóló háztartási tervet kell kidolgoznia, melyben egyéni pénzeszközei is felsorolandók. A Deutsches Studentenwerk a tervezet jóváhagyása után fedezi a hiányt. Minden félév munkáját a Deutsches Studentenwerk nagy figyelemmel kíséri, részben bizalmiférfiai (tanárok és diákok), részben az alapítványos félévi jelentése útján.

Az alapítvány finanszírozása a Deutsches Studentenwerk rendelkezésére bocsátott összegekből történik, melynek tekintélyes része a birodalmi háztartás megfelelő tételei alapján folyósítatik.

A „német nép alapítványáról“ végleges véleményt mondani ma még alig lehetséges, mivel az első alapítványosok éppen most tartanak ottan, hogy a főiskolát végvizsgájukkal elhagyják.

„SZEGÉNYSORÚ beteg diákjainak gondozása a német főiskolai diákság kötelessége.“ Állapította meg az 1921 évi erlangeni német diákhatározat. A beteggondozás főfeladata a beteg diák gyógyulását a lehető leggyorsabban lehetővé tenni. E cél eléréséhez szükséges azonban a betegség felismerése és evégből a diákság általános egészségügyi állapotának ismerete. Mindkettő lehetséges az újonnan beiratkozó diákok kötelező orvosi vizsgálata által, eltekintve attól, hogy a betegség csirájában való elfojtása kevesebbe kerül, mint az előrehaladott állapotban kezdődő gyógykezelés. Ezért lett kötelező eddig is már 30 német főiskolán az egészségügyi vizsgálat.

Ott ahol a diákság betegpénztárainak teljesítménye megszűnik, kezdődik a beteggondozás munkája. E munka előfeltétele azonban,

hogy a betegség gyógykezelés folytán teljes gyógyuláshoz és a tanulmányok továbbviteléhez vezessen. A leggyakrabban fellépő esetek a tüdőnek megbetegedései s közöttük első helyen a tüdővész. Az 1929/30 év folyamán a Studentenwerk Berlin 129 tüdőbajos diák szanatóriumi gyógykezelését tette lehetővé, melynek összes időtartama 10.574 nap volt. Ugyanezen idő alatt a Studentenwerk Berlin beteggondozását összesen 284 beteg diák vette igénybe s a gyógyhelyeken általa kifizetésre kerülő összeg 97.192 márkára rúgott.

A Studentenwerk ezen kívül élelmiszercsomagok és diétikus ebédek által gondoskodott Berlin beteg diákjairól.

A diákok egészségügyi gondozásánál azonban a Deutsches Studentenwerk még tovább megy. A tavaszi és őszi szünidőben négyheti üdülés által akarja a betegség lehetőségét megelőzni. Az üdülések rendszeren a tenger partján vagy középhegységben történnek egészséges, de mégis egészségükben veszélyeztetett, rosszul táplált vagy túldolgozott diákok számára. Az 1928/29 év folyamán összesen 397 diák vett részt ezeken az üdüléseken, melyeknek költségeit 41.000 márkáig a Deutsches Studentenwerk viselte. Újabban a karácsonyi kétheti szünet alatt is történtek üdülések, főképpen olyan diákok részére, akiknek nincsen otthonuk vagy szüleik távol laknak.

Mindezen berendezések sokasága sem elegendő arra, hogy a szellemi munka csúcspontján, a végvizsga idején, nyugodt, anyagiaktól mentes elmélyedést engedélyezhessen. Erre a különleges időre egy különleges berendezés vált szükségessé: a Deutsches Studentenwerk kölcsönpénztára, amely, úgy mondhatjuk, a német egyetemi ifjúság önszegélyző munkájának záróköve. Mind az uzsoránál, mind az ajándéknál kedveltebb a szolid alapon nyújtott kölcsön, amely a diák különleges helyzetére tekintettel van, tíz évnyi időt engedve neki kölcsönének visszafizetésére.

1921 június 22-én létesült a diákság kölcsönpénztára Berlinben. Feladata a végvizsga lehetővé tétele vagyontalan, de tehetséges diákok számára. Kölcsönt csakis azok kaphatnak, akik az előbb említett követelményeknek megfelelnek és egy év leforgása alatt végvizsgájukat megkezdik.

Az utolsó 10 félévben, 1925-től máig összesen 17.600 diák vette a kölcsönpénztár segítségét igénybe 8,300.000 márka értékben. Ilyenképpen egy diák körülbelül 470 márkával adós a kölcsönpénztárnak. Tekintve azonban, hogy a kölcsönök visszafizetésének határideje 10 év, ez a 8 milliónyi összeg előreláthatólag mintegy évi 2,000.000 márkával, vagyis összesen 10,000.000 márkával szaporodni fog.

A kölcsön után a diáknak az első öt év folyamán 3% kamatot kell fizetnie, míg a második öt év folyamán 6%-ot, eltekintve a törlesztéstől, ami a hatodik évben kezdődik.

A kölcsönpénztár eszközei három forrásból származnak: a birodalom költségvetéséből, az egyetemi hallgatók tagdíjaiból és különféle ajándékokból.

Az EGYETEMI és főiskolai hallgatóság önszegélyző egyesületeinek és a Deutsches Studentenwerk munkájának koronája: a d i á k s á g

háza, amely a diákok életének középpontja. Eddig n, főképpen kisvárosi főiskola diáksága rendelkezik diákházakkal, míg a nagyvárosokban a diákházak problémája eddig nem nyert teljes megoldást. A n példa markánsan mutatja, hogy mely intézmények tartoznak egy diákház épületébe. Itt is négy csoportot különböztethetünk meg: 1. olyan berendezéseket, amelyek a létfenntartási költségek csökkentésére szolgálnak; 2. olvasó-, társalgó-, író- és dolgozószobákat; 3. a főiskolai önszegélyző egyesület helyiségeit; 4. torna- és testgyakorló-berendezéseket. Erre a munkára összpontosul jelenleg nemcsak a Deutsches Studentenwerk, hanem a helyi önszegélyző egyesületek figyelme is.

HA VISSZAGONDOLUNK arra a hatalmas épületre, amelynek alaprajzát fejtegetésünk folyamán felrajzolni próbáltunk, önkénytelenül is felvetődik a kérdés: honnan származnak e nagy munka végzéséhez szükséges pénzeszközök? Az első évek folyamán (1921—1923-ig) a külföld volt a legnagyobb adakozó. Az infláció idejében egyedül a mai Weltstudentenwerk Genfben 2,000.000 aranymárkát áldozott. Ez a tekintélyes összeg 45 különböző ország diáksága gyűjtésének eredménye volt. A német ipar, kereskedelem, mezőgazdaság, bankok és egyes személyek sokféle úton támogatták a munkát. A stabilizálódás óta az ajándékozókon, a városokon, országokon és a diákság tagdíjain kívül a birodalom a munka pénzbeli pillére.

Az 1928/29 év folyamán a Deutsches Studentenwerk rendelkezésére állt:

I.	A birodalomtól	2,856.500márka
II.	Poroszországból	45.000 „
III.	A diákság tagdíjaiból	125.000 „
IV.	Ajándékozásból éstagdíjakból	144.000 „
összesen:		3,170.500 márka.

Ez az összeg csak a Deutsches Studentenwerk pénzeszközeit foglalja magában, a kölcsönpénztár és a helyi önszegélyző egyesületek eszközein kívül. A fentebbi összeg részben a Deutsches Studentenwerk költségvetési előirányzata alapján oszlik meg az egyes munkakörökre, részben pedig a helyi önszegélyző egyesületek rendelkezésére lesz bocsátva. Jelenleg sajnos még nincsen olyan kimutatás, amely az összes önszegélyző egyület, beleértve a Deutsches Studentenwerk-et is, forgalmáról, eszközeiről minden tekintetben részletes képet nyújtana.¹

KOLBENHEYER IMRE

¹ Fenti cikket mindenkinek ajánljuk, aki a magyar diákság mai sorsa iránt érdeklődik. Hiszen a Mefhosz és tanárelnöke, Lukinich Imre minden fáradozásával is csak nehezen sikerült a nyáron az első diáküdlöt megnyitni; a diákház ma is vajúdik. *A szerk.*